

Açýk besi hayvanlarýnda libido nasýl dindirebilir

Gönderen : admin - 17/05/2009 19:48

Doç.Dr.Faruk ARAL
Harran Üniversitesi Veteriner Fakültesi
Dölerme ve Sun'i Tohumlama Anabilim Dalý

ERKEK DANA VE BOĐALARDA AGRESÝF DAVRANIĐLAR VE LÝBYDONUN AZALTILMASINDA KULLANILABÝLYNECEK YÖNTEMLER

Erkek hayvanlarda libido kýsaca apým yapma isteđidir. Endojen ve eksojen etkiler sonucu, bir dekapeptid hormon olan GnRH hipotalamustan üretilip, hipofizden FSH ve LH hormonlarýnýn sekresyonunu yol açmaktadır. Bu hormonlardan FSH, sertoli hücrelerini dolaysýyla spermatozoa üretimini, diđeri ise (LH), testosteron üretimini ve sonucunda da erkeklerde cinsel isteđi etkilemektedir. Basitçe anlatýlan bu mekanizma içinde, diđer reproduktif hormonlarýn kandaki düzeyleri de etkili olmaktadır.

Erkek hayvanlarda, libidoyu ve agresif davranýplarý azaltmak için;

- *Cerrahi kastrasyon,
- *Kimyasal kastrasyon,
- *Fiziksel kastrasyon
- *Ýmmunokastrasyon
- *Normal ve kastre edilmiř erkek hayvanlarý bir arada bulundurmak,
- *Antiandrojenler gibi hormon kullanýmý önerilmektedir.

Ticari üretim sisteminde erkek buzađýlar, 1-4 aylýkken kastre edilmektedirler. Cerrahi kastrasyon, erkek hayvanlarda agresif davranýplarýn ve libidonun azaltýlması, sevk ve idarenin kolay olması yönünden önemini korumaktadır. Bunun yaný sýra, mortalite morbidite yönünden her zaman potansiyel risk taþýmaktadır. Alternatif yöntemlerden olan burdizzo ve bađlama yöntemleri pratik görülmemektedir. Ayrýca testis içi kimyasal maddeler verilerek kimyasal kastrasyon oluřturulabilmektedir.

Gonadotrophin-releasing hormon'a (GnRH) karþý immunizasyon, immunokastrasyon olarak bilinmekte ve cerrahi kastrasyona bir alternatif olarak önerilmektedir. Reprodüktif hormonlarý esas alan immunokastrasyon apýlarý, hayvanlarda fertilitiyi, seksüel ve agresif davranýplarý azaltabilmektedir. Puberte öncesi (2-10 aylýklarda) erkek danalarda, cerrahi ve fiziksel kastrasyonlar, hayvanlarda seksüel ve agresif davranýplarýn görülmelerini, dolaysýyla sevk ve idaredeki güçlükleri azaltmaktadır. Bununla birlikte, gelişmeyi destekleyiciler kullanýlmadýkça, hayvanlarda canlý ađýrlýk artýpý düþük düzeyde kalabilmektedir.

Ýmmunokastrasyon için bođalarda "Vaxstrate" adlý apý, boynun her iki yanýna dorsal olarak deri altý, 2 ya da 5 ml yapýlabilmektedir. Uzun süreli etki için, belirli dönemlerde ilave immunizasyon uygulamalarý önerilmektedir. Maksimum verim almak için, ilave uygulamanýn kesimden 90 gün öncesine kadar yapýlması gerektiđi belirtilmektedir. Diđer kastrasyon yöntemleri göre immunokastrasyon yönteminde, stres oluřturulmamasý, rezidüel düzeyde androjen sekresyonu nedeniyle gelişme ve yemden yararlanma devam edebilmektedir. Dolaysýyla besi performansý yönünden, avantaj da sađlayabilmektedir. Bu yöntemde verimliliđi artýrmak için çalıřmalar devam etmektedir.

Bođalarda, GnRH dýpýnda, lüteinleptirici hormon salgýlatýcý hormon (LHRH)'a karþý immunize etme amacıyla iki rekombinant antijenik protein molekülü (ovalbumin-LHRH-7 ve thioredoxin-LHRH-7) kullanýlabilmektedir.

Ýmmunokastrasyon dýpýnda, normal ve kastre edilmiř erkek hayvanlarý bir arada bulundurmak, agresif hayvanlarýn davranýpları modifiye etme açýsýndan önerilmektedir. Böylece erkek hayvanlardaki agresif davranýplar azalmaktadır. Antidepresanlarýn verilmesi, libidoyu azaltýcý etkisinden dolayı önerilebilir. Yine, çok agresif erkek hayvanlarýn bir süre ferdi halde bir padokta tutulmalarý faydalý olabilmektedir.

Burada belirtilen her yöntem kendi içinde avantaj ve dezavantajlar taþýmaktadır. Çok sayıda hayvan için immunokastrasyon önerilebilir. Ancak, amaç, kullaným kolaylýđý, maliyet vb etkenler göz önüne alýnarak uygun olaný seçilebilir.

=====